

Region Uppsalas ledningskontor
Andrew Metcalfe
E-post andrew.metcalfe@regionuppsala.se

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Region Uppsalas svar på remiss om EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028–2034

Sammanfattning

Region Uppsala välkomnar möjligheten att ge inspel till EU kommissionens förordningstexter gällande den så kallade Pelare 1 i EU-kommissionens förslag till långtidsbudgeten 2028-2034.

Svaret nedan utgår ifrån det regionala utvecklingsansvaret och bemöter därmed Nationella och regionala partnerskapsavtalen (COM 2025-565), Regionalfonden inkl. Interreg respektive Sammanhållningsfonden (COM 2025-552), Socialfonden (COM 2025-558), Fiskeripolitiken (COM 2025-559), Jordbrukspolitiken (COM 2025-560) och Asyl-, migrations- och integrationsfonden (COM 2025-540). Svaret ger även inspel till Utgiftsspårings- och prestationsram för budgeten (COM 2025-545) samt Konkurrenskraftsfonden (COM 2025-555).

Region Uppsalas övergripande inställning till förordningstexterna är att det regionala och kommunala inflytandet måste garanteras och vidareutvecklas i både utformningen och genomförandet av den kommande NRPP, i enlighet med partnerskapsprincipen och flernivåsamverkan, samt EUs mål att minska territoriella skillnader.

Regionalt utvecklingsansvariga, som känner bäst till regionala och lokala behov, behöver bjudas in till en strukturerad och kontinuerlig dialog med nationella nivå för att maximera förutsättningar att EUs kommande budgetfördelning kan leda till en hållbar tillväxt i hela landet.

SVESAM-utredning måste användas på kraftfullt sätt att även förbereda Sverige inför EUs kommande programperiod.

Politikområden som bostad, säkerhet, försvar och jordbruk är nationella kompetenser och därefter svårt att få ner till regional nivå. Innovationssystem och entreprenörskap behöver ha en framträdande roll i den kommande NRPP där regionerna har sin styrka.

Tydliga synergier mellan NRPP och konkurrensfonden är viktiga.

En stark Östra Mellansverige är en bra medspelare för framtida statliga satsningar.

Region Uppsalas ledningskontor

751 85 Uppsala | tfn vx 018-611 00 00 | fax 018-611 60 10 | org nr 232100-0024 | www.regionuppsala.se

Region Uppsala instämmer helt med kommissionens förslag till ansatser för **effektivisering och förenkling**. Rätt genomfört ska ansatsen inte bara minska de administrativa kostnaderna utan bör underlätta för aktörer att få tillgång till medel samt att styra medel till behovsanpassade regionala behov. Vidare instämmer vi med den integrerade programmeringsprocessen som tillåter en anpassad strategi för att hantera nationella och regionala utmaningar.

Vi vill dock poängtera att prioriteringen i förslaget av **den regionala dimensionen**, genom partnerskapsprincipen, är helt avgörande för att ett kommande genomförande ska kunna nå de uppsatta målen. Kommissionens efterfrågade platsbaserade utvecklingen förutsätter att kommande satsningar tillåts stödja de specifika behoven i varje region och sektor, vilket kräver regionalt inflytande över hur och när medlen fördelas och används.

Region Uppsala ser därmed att den regionala nivån ska synas tydligt även i allokeringen av medel i den kommande nationella och regionala partnerskapsplanen, genom öronmärkning av medel i **regionala kapitel**.

Region Uppsala instämmer helt med EU-kommissionens förslag till fortsatt prioritering av sammanhållningspolitiken. Vi ställer oss dock frågande till omprioriteringen av medlen från *att minska regionala skillnader och främja tillväxt och sysselsättning*, till att mer omfatta **EU:s strategiska prioriteringar**, såsom försvar, energisäkerhet, grön omställning och bostäder. Vi anser att det finns en överhängande risk att flernivåstyret, subsidiaritetsprincipen och regionernas inflytande över hur medel används kommer att ersättas av EU-gemensamma och nationella prioriteringar, då flera av de nya prioriterade områdena snarast har nationell eller EU kompetens.

Det finns redan idag en rad **styrdokument** som kan användas som utgångspunkt för den kommande nationella och regionala partnerskapsplanen, exempelvis regionala utvecklingsstrategier och strategier för smart specialisering, som beskriver regionala utmaningar och möjligheter. Därmed, understryker vi vikten av att säkerställa att den slutgiltiga lagstiftningen från EU innehåller bindande skrivningar om regional nivåns särskilda roll och deltagande i utformandet av de nationella planerna samt att en konstruktiv och kontinuerlig dialog med regional nivå om utformningen av Sveriges partnerskapsplan säkerställs av staten.

Det är viktigt att planerna fortsatt har **ett långsiktigt utvecklingsperspektiv** och inte enbart ett kris-/kortsiktigt/finansieringsperspektiv. Både kan uppnås via flernivådialog och beaktandet av partnerskapsprincipen.

EU-kommissionens förslag att knyta kommande programperioden närmare **EU- och nationella reformagendor** är bra. Vi ställer oss dock frågande till föreslagna reformagendans koppling till den befintliga europeiska planeringsterminen, med landspecifika rekommendationer. Även hur den kommande reformprocessen ska möta upp strukturella hinder för tillväxt och utveckling med kort framförhållning

samtidigt som den inte krockar med nödvändiga långsiktiga kapacitetsbyggande på regional nivå.

Region Uppsala instämmer med behovet av att kommande projekt ska leverera mervärde och positiva effekter inom identifierade utvecklingsområden men är tveksam till ett system som bygger enbart på **resultatdriven och prestationsbaserad** ersättning för varje projekt. Sverige har en projektportfölj som redan idag presterar väl och levererar mycket nytta. Risk finns, vid implementering av en prestationsbaserad utbetalnings-/ersättningsystem, att viktiga aktörer väljer defensiva satsningar eller avstå helt om varje projekt själv bär risken att icke uppnådda mål skulle innebära att medel inte betalas ut. Enskilda projekt kan ha problem att uppnå långsiktiga mål oavsett hur effektiva de jobbar. Därför bör det säkerställas en nationell beredskap för risktagande.

Regionala förutsättningar och behov varierar i landet och då behöver hänsyn tas till budgetbidragens fördelning till olika politikområden. Vi understryker vikten också av att regionalt utvecklingsansvariga säkrar att interventionsområden samt prestationsindikatorer för output och resultat kan spegla regionala förutsättningar. Flernivådialogen bör även säkra att våra regiongemensamma strukturer som tidigare använt strukturfondsmedel är fortsatt rätt utformade för att kunna ta emot EU-medel nästa programperiod.

Konsolidering av **prestationsrapportering** till en enda årlig rapport, snarare än flera programspecifika rapporter, är ett spännande grepp. Det är därmed mycket viktigt att Tillväxtverks rapporteringssystem NYPS utformas i linje med EU-rapporteringen för att minska risk av dubbelt arbete. Att halvtidsutvärderingarna föreslås delvis ersättas av en mer löpande rapporteringsprocess föranleder tydlighet i fondernas planerade styrfart genom perioden.

Region Uppsala välkomnar en mer kodifierad metod för att säkerställa **horisontella principer**, såsom DNSH, jämställdhet samt socialpolitikens operativa agenda i genomförande satsningar. Rätt strukturerad kan en mer kodifierad metod bringa tydlighet i tidigare svårnavigerade krav.

Flexibilitet är viktigt men Region Uppsala anser att allokering av 25% av budgeten till flexibilitet är för stort belopp, jämfört med en standard resultatreserv-15% i nuvarande programmen.

Region Uppsala instämmer med Tillväxtverkets bedömning att det är viktigt att koppla utformningen av nationella och regionala partnerskapsplanen till utredningen för **Sveriges sammanhållna utveckling (SVESAM)**, där det exempelvis i delbetänkandet från juni 2025 framhålls värden som nationell och territoriell sammanhållning, effektiv och platsbaserad samordning, samt lokal och regional förankring.

Region Uppsala välkomnar att **innovations- och näringslivspolitik** är en central pelare i den nya långtidsbudgeten, särskilt genom framtagandet av den nya "Europeiska konkurrenskraftsfonden" med en föreslagen utökning av budgeten för forskningsprogrammet Horisont Europa. Förslaget om programsynergier mellan

nationella och regionala partnerskapsplanen och Konkurrenskraftsfonden bidrar till att säkerställa regionernas inflytande och nyttiggörande av fondens insatser. Av erfarenhet har det varit svårt att kombinera medel från olika EU-program, varför vi välkomnar ambitionen med att underlätta samfinansiering mellan olika EU-instrument för insatser som gynnar konkurrenskraft och den inre marknaden. Vi vill dock poängtera här vikten av dialog och samsyn bland svenska myndigheter i genomförandet för att säkerställa att synergier blir praktiskt möjligt och inte bara en önskan från Bryssel.

Vi ser fram emot nationella nivåns sammankoppling av EU kommissionens **nyckelområdena 2027-2034**: *hälsa, bioteknik, jordbruk, rymd, bioekonomi, den rena omställningen och minskade koldioxidutsläpp, digitalisering och försvarsindustrin*, och förutsättningar och behoven i den regionala kontexten. Vi understryker här värdet av arbetet med regionala smartspecialiseringsinsatser. En flernivåmodell som gör att EU, nationella och regionala nivå kan kraftsamla är lovvärd. Regionerna dock upplevt utmaningar då ägarskap och ramarna för strategierna var ytterst oklara länge. Vi funderar på ifall modellen kan tillämpas utifrån EUs nyckelområdena 2027-2034 där en tydligare agenda och inramning kan sammankoppla viktiga insatser på flera nivåer utifrån preciserade områden. Detta skulle även vara ett led i att överbrygga gapet mellan konkurrenskraftsfonden och nationella och regionala partnerskapsplanen så att Europa kan bli bättre på att översätta forskningsresultaten till regionalutveckling.

Region Uppsala välkomnar öronmärkningen av kommande budgetmedel till **klimat- och miljöinsatser**. Vi anser att det är viktigt att nationella och regionala partnerskapsplanen omfattar medel till projekt som kan genomföras regionalt, via till exempel de regionala energikontoren. Vi lyfter också behovet för tydlighet i genomförandet gällande hur nationella nivån hanterar *EU*- kontra *nationella* medel i uppväxlingshänseende, skiljelinjer mellan *klimat*-, *energi*- och *miljö*-omställning kontra kommande *resiliens* och *beredskapsfokus* samt fokusering på nödvändiga *utvecklingsinitiativ* kontra efterlevnad av *Fit for 55*-lagstiftning.

Allokering av 43% av nationella och regionala partnerskapsplanens medlen till miljö- och klimatåtgärder är bra men risker att begränsa genomförandet av andra delar av nationella och regionala partnerskapsplanens viktiga portfölj. Miljö/klimat kan hanteras direkt eller indirekt och i frågan om nationella och regionala partnerskapsplanens övriga utvecklingsfokus mot hållbart välbefinnande, försvarsförmåga och säkerhet, social sammanhållning, livskvalitet samt grundläggande rättigheter och demokrati kan miljö och klimat åtgärder uppfattas som ett abstrakt och försvårande krav att fläta in i genomförande projekt.

Region Uppsala instämmer helt med EU-kommissionens förslag att alla EUs kommande **interregionalt samarbeten** samlas i en egen övergripande plan, då det finns aspekter av interregionalt samarbete som inte kan hanteras i en nationell plan. Vi välkomnar också en fortsättning av de tre nuvarande samverkansnivåer; *gränsöverskridande* samarbete, *transnationellt* samarbete och *interregionalt* samarbete. Vi ställer oss dock frågande till de delar av nationella och regionala

partnerskapsplanens-förordningen och förordningen om det prestationsbaserade ramverket som kommer gälla Interreg och på vilket sätt de ska tillämpas.

Region Uppsala välkomnar kommissionens förslag att fonden fortsatt fokuserar på genomförandet av **pelaren för sociala rättigheter** med fokus på *sysselsättning, kompetens och fattigdomsminskning*. Att förslaget belysa vikten av sociala innovationer samt betonar regionernas och den lokala förankringens betydelse för att säkerställa uppfyllandet av pelarens mål är viktigt. Region Uppsala föreslår därmed att förordningen kompletteras med att regionala företrädare och lokalförankring, inte bara arbetsmarknadens parter och civilsamhälles-organisationer, bekräftas som viktiga parter i partnerskapsgenomförandet.

Vi efterfrågar även tydlighet gällande **bredden av ingångar** som förordningen lyfter utifrån den sociala agendan. Att fånga initiativ från *européers sociala rättigheter och fattigdomsbekämpning till livslångt lärande och omskolning till säkrandet av europeisk konkurrenskraft via genomförandet av kompetensunionen* kräver flera olika verktyg. Fokuseringen på nationella eller regionala *strukture reformer* inom områdena sysselsättning, utbildning, kompetens, social inkludering samt vård- och omsorgstjänster, fångar vidare många beslutsnivåer och aktörskonstellationer. Att agendan inom socialfonden vidare lyfter koppling till *geografiska och yrkesmässiga rörlighet* för arbetstagare inom unionen, försvårar genomförandet ytterligare. Här krävs en ansvarsfördelning och precisering av verktyg inom den sociala agendan, även en tydlig beskrivning av gränssnitten mellan Socialfonden och andra program, så som Erasmus, Eruf och konkurrensfonden som också bemöter kompetensförsörjningsfrågor.

Gällande allokering av **14%** av nationella och regionala partnerskapsplanens budget till sociala mål vill vi åberopa samma resonemang som för klimat-allokeringen. Sociala mål uppnås via direkta såväl indirekta åtgärder och vi efterfrågar därmed riktlinjer i genomförande som kan hantera att allokerade medel inte hanteras enbart i stuprör (direkta åtgärder) men även som tvärgående process för att möta upp de komplexa utvecklingsbehov samhället står inför.

Region Uppsala ser en utmaning med att samla även **Jordbruksfonden** bland allt annat under en och samma regelverk i nationella och regionala partnerskapsplanen och därmed välkomnar kommissionens bekräftelse att "särskilda regler" föreslås för den gemensamma jordbrukspolitiken.

De sex övergripande begreppen inom jordbruksformuleringarna - *konkurrenskraft, attraktion, naturresurser, resiliens, innovation och landsbygdsområden* – har olika logiker och klarhet behövs kring val av **genomförande mekanismer**. Hantering av till exempel regelrätta "rättighetsstöd" kräver annan kompetens och arbetssätt än säkrande av "sektorsutveckling och territoriell integritet". Synergimekanismer behöver också tydliggöras då spännvidden av logiken av till exempel *livsmedelsförsörjningen inom ett europeiskt instrument som Horisont eller Konkurrensfonden* är helt annat än den *lokalt driven logiken av landsbygds-utvecklingsprocesser lokalt och inom verktyget Leader*.

Vi välkomnar att förslaget syftar till att ”utnyttja den strategiska planeringens fulla potential genom en enklare och mer flexibel politisk ram som stärker sektorsöverskridande **synergier** och komplementaritet” men betonar att stävan efter förenkling och flexibilitet ska balanseras mot komplexiteten av utvecklingsprocesser. En ”one-size fits all”- styrande ram kommer inte kunna bemöta komplexiteten av alla nödvändiga utvecklingsprocesser som är tänkt i nationella och regionala partnerskapsplanens omfång.

En innovationsagenda kopplat till livsmedelssäkerhet, landsbygdsutveckling eller One health behöver också bringa klarhet gällande förutsättningar för primärproducenterna att delta, även gällande **statsstödsregleringen** i frågan.

Region Uppsala välkomnar att nationella och regionala partnerskapsplanen öppnar för åtgärder inom EUs **migrations- och asylpakt**. Migration och asyl är processer som omfamnar alla nivåer, från EU till lokala nivå, och även här finns behov av EU-stöd för regionala och lokala aktiviteter i linje med till exempel innovationslösningar, 3:e-års kapacitetsbedömningar, personalbehov, eller databas-hantering. Koppling till Länsstyrelse-, kommun-, och regionperspektiv och mandat behöver därför klargöras.

För Region Uppsala

Unn Harsem
Ordförande regionala utvecklingsnämnden

Tobias Arvidsson
Regional utvecklingsdirektör